29/ Domácí materiálová spotřeba

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Snižuje se v ČR zátěž životního prostředí spojená se spotřebou materiálů?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

Domácí materiálová spotřeba (DMC) zaznamenala v roce 2008[1] meziroční pokles o 1,6 % po období nárůstu v letech 2003–2007.

Ve struktuře DMC pokračuje substituce tuhých fosilních paliv za kapalná a plynná paliva.

DMC byla v roce 2008 o 7,5 % vyšší než v roce 2000, tento trend je možné přičítat významnému ekonomickému růstu ČR hlavně v letech 2003–2007.

V průběhu celého sledovaného období docházelo k nárůstu podílu dovozů na domácí materiálové spotřebě až na 34,6 %. Tím narostla materiálová závislost hospodářství ČR na zahraničí.

Podíl obnovitelných zdrojů na DMC klesá a v roce 2008 dosáhl 11,5 %. Jednalo se o nejnižší hodnotu od roku 1990.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	
Změna od roku 2000	
Poslední meziroční změna	

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

Snižování spotřeby materiálů a materiálové náročnosti národního hospodářství patří mezi priority **SPŽP ČR**. V rámci 2. prioritní oblasti „Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady" jsou stanoveny prioritní cíle 2.2. Ochrana neobnovitelných přírodních zdrojů a 2.4. Snižování energetické a materiálové náročnosti výroby a zvýšení energetického a materiálového využití odpadů.

V lednu 2010 vláda ČR schválila **Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (SRUR)**, který nahrazuje dosavadní Strategii udržitelného rozvoje ČR (usnesení č. 37 z jednání vlády dne 11. 1. 2010). V rámci prioritní osy 2 „Ekonomika a inovace" dokument stanovuje konkrétní cíle v oblasti energetické a materiálové efektivity hospodářství. Jedná se zejména o „...dosažení udržitelného vztahu mezi ekonomickou efektivností materiálové spotřeby a dopadem materiálových toků na životní prostředí" (priorita 2.2., cíl 4), což by mělo zajistit „...zlepšení postavení ČR v mezinárodním srovnání materiálové náročnosti produkce a v konkurenceschopnosti". Dále si dokument klade za cíl dosažení maximální nezávislosti ČR na cizích energetických zdrojích, zejména zdrojích z rizikových oblastí (priorita 2.2., cíl 1). Cílů by mělo být dosaženo mimo jiné podporou inovací, environmentálně šetrných technologií a opatřeními v oblasti udržitelné spotřeby na úrovni domácností. Další strategické dokumenty jako **SPŽP ČR, Surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů, Státní energetická koncepce ČR** a **Strategie hospodářského růstu ČR** uvádějí nutnost snižování materiálové spotřeby a udržení určité míry surovinové a materiálové soběstačnosti. Na mezinárodní úrovni byly konkrétní číselné cíle přijaty např. v Japonsku, Německu a Itálii. Nutnost snižování materiálové spotřeby a zejména dopadů na životní prostředí spojených s touto spotřebou je zdůrazněna ve **Strategii udržitelného rozvoje EU, Tematické strategii EU pro udržitelné využívání přírodních zdrojů** a **Doporučení rady OECD k materiálovým tokům a produktivitě zdrojů**. Žádné mezinárodní normy však nebyly pro tuto oblast doposud stanoveny.

[1] *Data pro indikátory materiálových toků za rok 2009 nejsou, vzhledem k režimu sběru a vykazování dat Českým statistickým úřadem, v době uzávěrky publikace k dispozici. Tato data budou zveřejněna v rámci publikace „Účty materiálových toků v ČR v letech 2003–2009" pravděpodobně v průběhu února 2011 a budou vyhodnocena ve Zprávě za rok 2010.*

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Vývoj domácí materiálové spotřeby a jejích komponent v ČR [mil. t], 1990–2008**

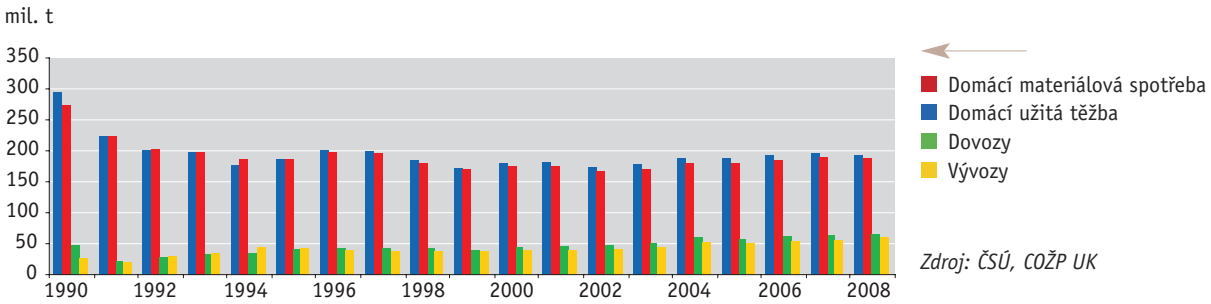

Zdroj: ČSÚ, COŽP UK

DMC se vypočte jako tzv. domácí užitá těžba, tj. materiály vstupující do ekonomického systému z domácího životního prostředí, plus dovoz minus vývoz. Hodnota domácí užité těžby přímo odpovídá zátěži a dopadům, které souvisejí s těžbou surovin a pěstováním biomasy.

Graf 2 ➜ **Struktura domácí materiálové spotřeby v ČR dle skupin materiálů [%], 2000 a 2008**

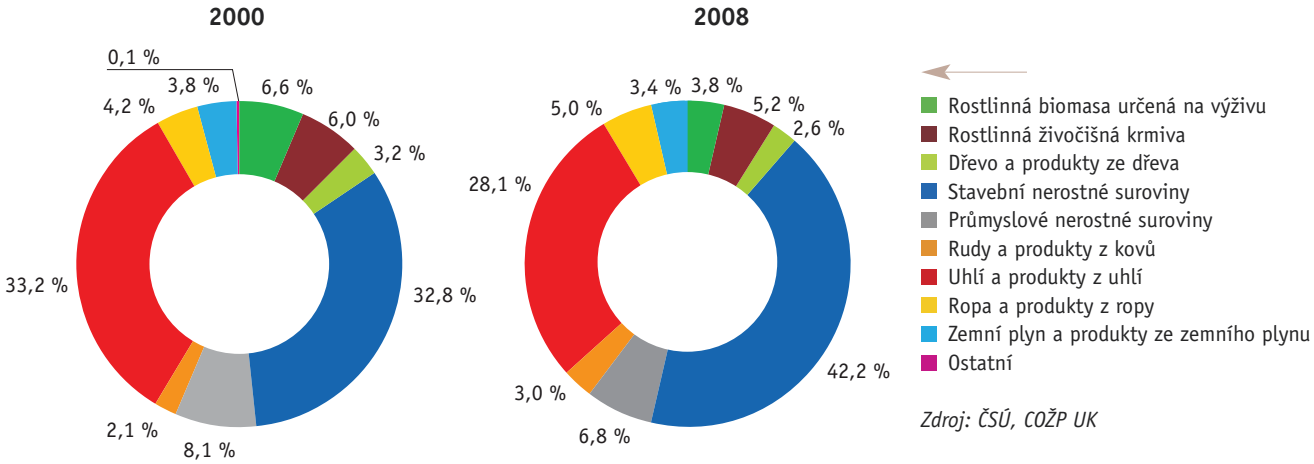

Zdroj: ČSÚ, COŽP UK

Položka „Ostatní" zahrnuje živočišnou biomasu určenou k výživě, ostatní biomasu a ostatní fosilní paliva a produkty.

Graf 3 ➜ **Mezinárodní srovnání domácí materiálové spotřeby dle skupin materiálů [t.obyv.$^{-1}$], 2007**

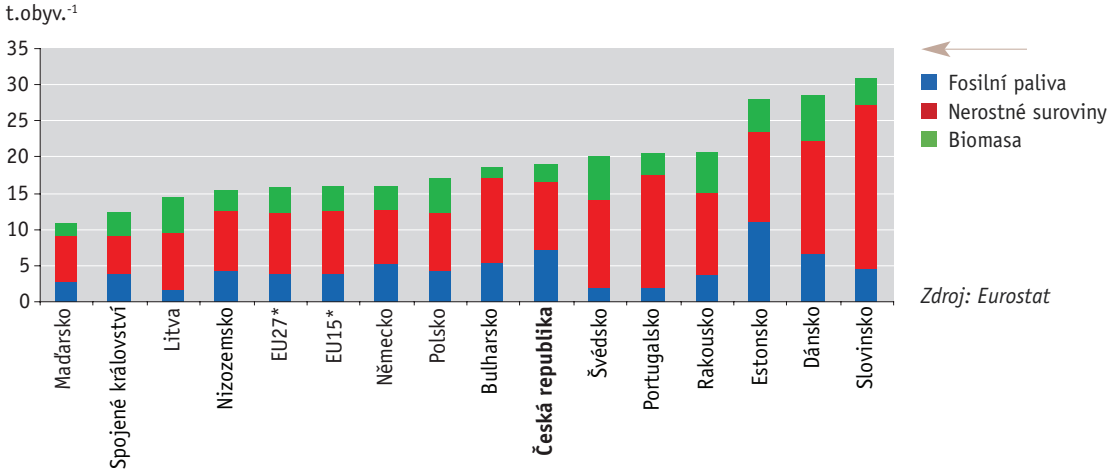

Zdroj: Eurostat

**Odhad Eurostatu pro rok 2005.*

Domácí materiálová spotřeba (Domestic Material Consumption, DMC) v ČR v roce 2008 meziročně poklesla o 1,7 % na 193,4 mil. tun po pětiletém období růstu v letech 2003–2007 (Graf 1). Vývoj DMC tak kopíroval vývoj ekonomiky v tomto období, zejména pokud jde o materiálově náročná odvětví jako jsou stavebnictví, výroba strojů a zařízení a výroba motorových vozidel. V posledním sledovaném roce 2008 se již začaly projevovat známky hospodářské krize, která se odrazila na vývoji hrubého domácího produktu (HDP) a na nižší spotřebě materiálů.

Z dlouhodobého hlediska je možné rozdělit vývoj DMC na dvě hlavní fáze: sestupný trend mezi roky 1990–2002, kdy DMC poklesla z 295,7 mil. tun na 173,5 mil. tun (pokles o 41 %), a poté období nárůstu mezi roky 2002 a 2007 na 196,7 mil. tun (nárůst o 13,4 %) zakončené mírným poklesem v roce 2008. I přes rostoucí trend po roce 2002 byla úroveň materiálové spotřeby v roce 2008 na 65 % hodnoty z roku 1990, zátěž životního prostředí spojená se spotřebou materiálů je v současnosti stále výrazně nižší než na začátku 90. let. Snižováním DMC ČR přispívá k poklesu globálních zátěží životního prostředí.

Největší podíl na DMC tvoří stavební nerostné suroviny (Graf 2). Z absolutních hodnot této položky vyplývá, že ve vysoké míře přispěla k růstu DMC v letech 2002–2007, kdy došlo k jejímu nárůstu o významných 39,3 % z 59,1 mil. tun na 82,3 mil. tun. V roce 2008 byl zaznamenán pouze marginální pokles o 0,7 mil. tun (o 0,9 %). Vzestup této položky je možné přičítat výraznému růstu stavební výroby v ČR. **Druhou nejvýznamnější položkou DMC jsou uhlí a produkty z uhlí**, jejíž objem stagnoval v letech 2002–2007 na úrovni cca 56,8 mil. tun. V roce 2008 došlo k poklesu této položky na 54,3 mil. tun (o 4,2 %). **K nárůstu naopak docházelo v případě ropy a produktů z ropy**, a to ze 7,8 mil. tun v roce 2002 na 9,7 mil. tun v roce 2008 (o 24,4 %). Spotřeba zemního plynu a produktů ze zemního plynu měla v tomto období rozkolísaný charakter bez významnějšího trendu, ovlivněný teplotními podmínkami topných sezon.

Vývoj ve spotřebě fosilních paliv ukazuje na postupnou (a žádoucí) substituci tuhých paliv kapalnými a plynnými palivy. Zatímco v 90. letech k této substituci docházelo v důsledku poklesu spotřeby uhlí, po roce 2002 se projevuje nárůst spotřeby ropných produktů v dopravě doprovázený stagnací spotřeby uhlí a zemního plynu. Celková spotřeba fosilních paliv se již dále nesnižuje, což představuje riziko pro životní prostředí, např. pokud jde o emise skleníkových plynů.

Z obnovitelných zdrojů mají nejvyšší podíl na DMC rostlinná a živočišná krmiva, následovaná rostlinnou biomasou na výživu a dále dřevem a produkty ze dřeva. Se spotřebou těchto skupin materiálů souvisí celkový podíl spotřeby obnovitelných zdrojů na DMC. Ten poklesl z 15,2 % v roce 2002 na 11,5 % v roce 2008, přičemž k poklesu o 1 procentní bod došlo i v posledním sledovaném roce. Nejvíce poklesla spotřeba u rostlinné biomasy na výživu (o 28,4 % z 10,2 mil. tun na 7,3 mil. tun) a u dřeva a produktů ze dřeva (o 16,7 % z 6 mil. tun na 5 mil. tun). Vzhledem k tomu, že spotřeba obnovitelných zdrojů je obvykle spojena s menšími dopady na životní prostředí než spotřeba zdrojů neobnovitelných, je možné považovat vývoj v letech 2002–2008 za negativní. Z hlediska celé časové řady je podíl roku 2008 nejnižší ze všech sledovaných let: například v roce 1991 nabýval hodnoty 17,8 %.

Podíl dovozu na DMC, tzv. materiálová závislost na zahraničí, mezi lety 1991 až 2008 znatelně vzrostl, z 9,8 % v roce 1991 na 34,6 % v roce 2008, přičemž mezi lety 2002 a 2008 došlo k nárůstu o 7 procentních bodů a v posledním roce 2008 o 2,1 procentního bodu. V případě fosilních paliv vzrostl podíl jejich dovozu na spotřebě z 14,2 % v roce 1991 na 37,8 % v roce 2008. Mezi lety 2002–2008 došlo k nárůstu o 8 procentních bodů, přičemž růstový byl i poslední sledovaný rok (o 2,5 procentních bodů). Tento významný vzestup byl zapříčiněn zejména zvyšující se spotřebou ropy a zemního plynu, jejichž naprostá většina pochází z dovozu. Vysoká závislost na zahraničí spojená s dodávkami fosilních paliv je ze strategického hlediska pro ČR nepříznivá.

DMC na osobu v ČR je o cca 16 % vyšší než je průměr EU15 a o 17 % vyšší než je průměr EU27 (Graf 3). V tomto směru je zajímavé zjištění, že přistoupení nových států k EU vedlo k mírnému snížení průměrného DMC. Relativně vysoká hodnota DMC v ČR je dána druhou nejvyšší spotřebou fosilních paliv na osobu ze všech srovnávaných zemí a průměrnou spotřebou nerostných surovin. Naopak spotřeba biomasy je v ČR třetí nejnižší za Bulharskem a Maďarskem. Vysokou spotřebu fosilních paliv je možné přičíst vysokému podílu tuhých paliv na primární energetické základně (51 % v roce 2007, resp. 47 % v roce 2008) a stále poměrně vysoké energetické náročnosti. Ta je mimo jiné dána výrazným podílem průmyslu na českém hospodářství.

Vzhledem k tomu, že spotřeba materiálů ve vysoké míře závisí na ekonomické výkonnosti a vývoji indikátoru HDP, je možné v důsledku hospodářské krize očekávat v roce 2009 další stagnaci či pokles indikátoru DMC. Obdobný vývoj bude pravděpodobně zaznamenán i v případě ostatních evropských států, takže z hlediska mezinárodního srovnání by se neměla pozice České republiky výrazněji měnit. Jelikož DMC je považována za indikátor celkové zátěže životního prostředí, je cílem zajistit její sestupnou tendenci i po opětovném nastartování ekonomického růstu. Toho je možné dosáhnout zejména změnou struktury ekonomiky ve prospěch méně materiálově náročných průmyslových odvětví a služeb, technologickými inovacemi ve výrobě a snížením prozatím vysokého podílu uhlí na primární energetické spotřebě ve prospěch kapalných a zejména plynných paliv.

ZDROJE DAT

- ČSÚ, Český statistický úřad
- COŽP UK, Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy
- Eurostat, Evropský statistický úřad

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů
http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1618)

Centrum pro otázky životního prostředí UK
http://www.czp.cuni.cz/czp/indikatory-udrzitelneho-rozvoje/analyza-materialovych-toku_cs

Český statistický úřad
http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/2008-09

Eurostat, soubor indikátorů udržitelného rozvoje
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators/theme2

OSN, soubor indikátorů udržitelného rozvoje
http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ind/ind_csdindi.shtml

30/ Materiálová náročnost HDP

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Dochází v ČR ke snižování materiálové náročnosti tvorby HDP?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

V letech 2005–2008[1] došlo v ČR k poměrně výraznému poklesu materiálové náročnosti HDP a k oddělení vývoje zátěží životního prostředí způsobených spotřebou materiálů od vývoje výkonnosti ekonomiky.

V průběhu období 1995–2008 zaznamenávala materiálová náročnost postupný mírný pokles.

Oddělení křivky zátěže životního prostředí spojené se spotřebou materiálů od křivky ekonomické výkonnosti mělo ve většině roků sledovaného období pouze relativní charakter, tj. v období ekonomického růstu spotřeba materiálů rovněž narůstala, i když nižším tempem. Příčinou je stále velký význam materiálově náročných odvětví průmyslu na tvorbě HDP v ČR.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	☺
Změna od roku 2000	☺
Poslední meziroční změna	☺

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

SPŽP ČR si v rámci 2. prioritní oblasti „Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady“ klade za cíl (prioritní cíl 2.4.) Snižování materiálové náročnosti výroby a zvýšení energetického a materiálového využití odpadů.

Zvýšení materiálové a energetické efektivity hospodářství a dosažení nezávislosti ČR na cizích energetických zdrojích patří mezi priority **Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR (SRUR)**, který schválila vláda ČR v lednu 2010. Dokument nahrazuje dosavadní Strategii udržitelného rozvoje ČR. Strategie má být realizována prostřednictvím podpory inovací, environmentálně šetrných technologií a opatřeními v oblasti udržitelné spotřeby na úrovni domácností. Další strategické dokumenty jako **SPŽP ČR, Surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů, Státní energetická koncepce ČR** a **Strategie hospodářského růstu ČR** uvádějí nutnost snižování materiálové spotřeby a udržení určité míry surovinové a materiálové soběstačnosti. Nutnost zvyšování efektivity přeměny materiálů na ekonomický výstup a snižování zátěže životního prostředí na jednotku ekonomického výkonu je zdůrazněna ve **Strategii udržitelného rozvoje EU**, **Tematické strategii EU pro udržitelné využívání přírodních zdrojů** a **Doporučení rady OECD k materiálovým tokům a produktivitě zdrojů**. Žádné mezinárodní normy však nebyly pro tuto oblast doposud přijaty.

Akční plán EU pro podporu environmentálních technologií (Environmental Technology Action Plan, ETAP) je v ČR plněn prostřednictvím **Aktualizovaného programu podpory environmentálních technologií v České republice**, který byl přijat usnesením vlády č. 938, ze dne 20. července 2009. Aktualizovaný program obsahuje systém monitoringu plnění a mechanismus jeho aktualizací, v jehož rámci je každoročně připravována a vládě pro informaci předkládána situační zpráva (vždy do 30. 6. následujícího roku). Komplexní aktualizace proběhne vždy jedenkrát za čtyři roky.

[1] *Data pro indikátory materiálových toků za rok 2009 nejsou, vzhledem k režimu sběru a vykazování dat Českým statistickým úřadem, v době uzávěrky publikace k dispozici. Tato data budou zveřejněna v rámci publikace „Účty materiálových toků v ČR v letech 2003–2009“ pravděpodobně v průběhu února 2011 a budou vyhodnocena ve Zprávě za rok 2010.*

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Materiálová náročnost HDP, domácí materiálová spotřeba a HDP v ČR [index, 1995 = 100], 1995–2008**

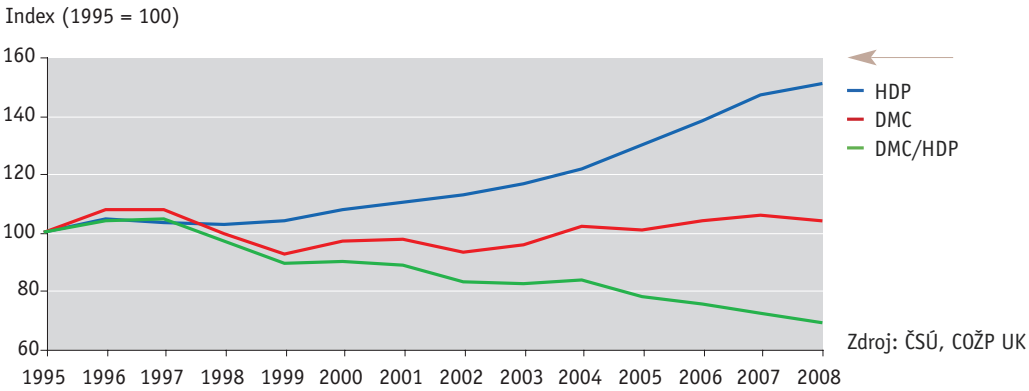

Zdroj: ČSÚ, COŽP UK

Graf 2 ➜ **Mezinárodní srovnání materiálové náročnosti [t.1 000 EUR^{-1}], 2007**

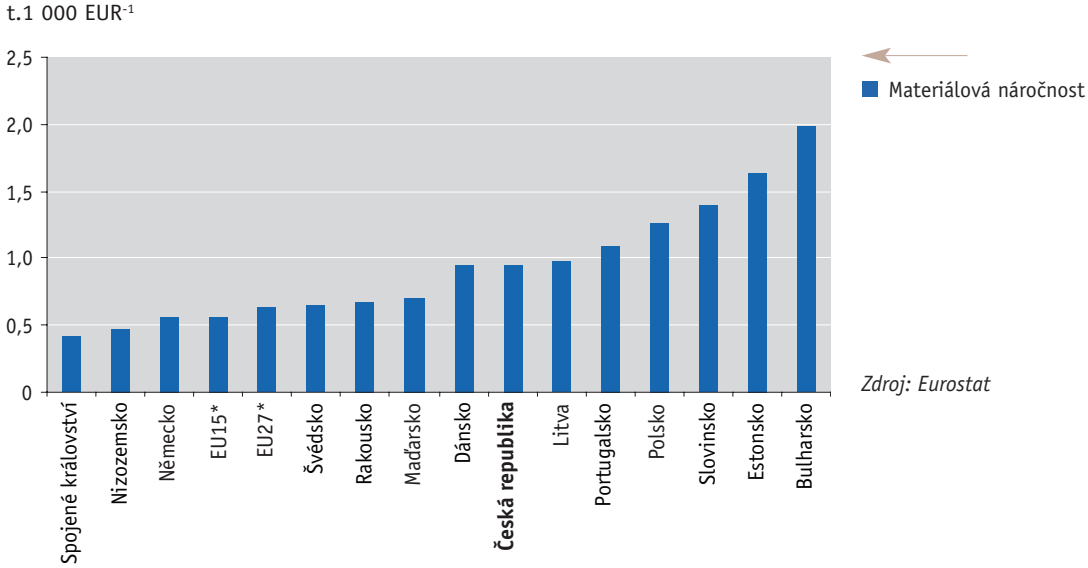

Zdroj: Eurostat

**Odhad Eurostatu pro rok 2005; přepočet HDP na základě parity kupní síly (PPP).*

Materiálová náročnost ekonomiky ČR od roku 1997 klesá, nejvýrazněji v období po roce 2004 (Graf 1, DMC/HDP – zelená linie). Klesající materiálová náročnost představuje pozitivní trend, který indikuje zvyšující se efektivitu přeměny vstupních materiálových toků na ekonomický výstup a také pokles zátěže životního prostředí na jednotku HDP. V letech 2003–2007 byl hnací silou tohoto poklesu výrazný ekonomický růst (Graf 1, HDP – modrá linie), který byl větší než růst domácí materiálové spotřeby (Graf 1, DMC – červená linie). V posledním sledovaném roce 2008 tempo ekonomického růstu zvolnilo, ovšem současně došlo k mírnému poklesu DMC. To se odrazilo na obdobném poklesu materiálové náročnosti jako v předchozích dvou letech. Skutečnost, že výrazný ekonomický růst v letech 2003–2007 provázel vzestup DMC, byla dána tím, že růst HDP byl mimo jiné založen na materiálově náročných odvětvích jako jsou stavebnictví, výroba strojů a zařízení a výroba motorových vozidel.

Uvedený vývoj představuje tzv. decoupling, tj. oddělování křivky zátěže životního prostředí reprezentované spotřebou materiálů (Graf 1 – červená linie) a křivky ekonomické výkonnosti reprezentované HDP (Graf 1 – modrá linie). V letech 1995–1997 k decouplingu vůbec nedocházelo, naopak v průběhu let 1998–2003 byla DMC pod úrovní své hodnoty z roku 1995 a bylo tedy možné hovořit o absolutním decouplingu. V následujících letech už se jednalo pouze o relativní decoupling s výjimkou roku 2008, kdy při malém růstu ekonomiky DMC poklesla a oddělení křivek bylo tedy absolutní. Cílem je dosáhnout absolutního decouplingu, protože zátěž životního prostředí je určována celkovým (absolutním) množstvím spotřebovávaných materiálů.

Česká republika má téměř dvojnásobnou materiálovou náročnost než je průměr EU15, výrazně vyšších hodnot dosahuje také ve srovnání s průměrem EU27 (Graf 2). Vyšší materiálovou náročnost než Česká republika mají některé další nové země EU, a to zejména Polsko, Slovinsko, Estonsko a Bulharsko. Ze zemí EU15 zaznamenalo vyšší materiálovou náročnost než ČR pouze Portugalsko. Nepříznivé postavení nových zemí EU je dáno tím, že zatímco jejich DMC na osobu je často srovnatelná se zeměmi EU15, jejich HDP na osobu bývá výrazně nižší.

Vzhledem k tomu, že spotřeba materiálů ve vysoké míře závisí na ekonomické výkonnosti a vývoji indikátoru HDP, je možné v důsledku finanční a ekonomické krize očekávat v roce 2009 další stagnaci či pokles indikátoru DMC. Zda indikátor HDP poklesne více nebo méně než DMC, je velmi těžké odhadnout, ovšem celkově je v následujících letech pravděpodobná spíše stagnace nebo mírný vzestup materiálové náročnosti. Materiálovou náročnost příznivě ovlivní postupné zavádění nejlepších dostupných technik (Best Available Technologies, BAT) v zařízeních spadajících pod působnost zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci. Technikami se rozumí jak technologie, tak i způsoby, jakým je zařízení vybudováno, provozováno, udržováno a vyřazováno z provozu.

ZDROJE DAT

- ČSÚ, Český statistický úřad
- COŽP UK, Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy
- Eurostat, Evropský statistický úřad

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů
http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1620)

Centrum pro otázky životního prostředí UK
http://www.czp.cuni.cz/czp/indikatory-udrzitelneho-rozvoje/analyza-materialovych-toku_cs

Český statistický úřad
http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/2008-09

Eurostat, soubor indikátorů udržitelného rozvoje
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators/theme2

OSN, soubor indikátorů udržitelného rozvoje
http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ind/ind_csdindi.shtml

31/ Celková produkce odpadů

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Daří se snižovat celkovou produkci odpadů?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

☺ Celková produkce odpadů mezi roky 2003 a 2009 poklesla o 20 %.

☹ Produkce odpadů v kategorii nebezpečný odpad vzrostla mezi roky 2003 a 2009 o 7 %.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	N/A
Změna od roku 2003	☹
Poslední meziroční změna	☺

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

SPŽP ČR v rámci prioritní oblasti 2 „Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady" stanovuje cíl snižování materiálové náročnosti výroby a s tím spjaté snižování produkce odpadů. Důležitým nástrojem je v tomto případě mimo jiné zavádění nejlepších dostupných technik (BAT) nejen ve výrobě, ale také v oblasti nakládání s odpady. Pozornost je věnována zejména kategorii nebezpečného odpadu. Stanoven je cíl prevence vzniku a snížení měrné produkce nebezpečného odpadu, snižování nebezpečných vlastností odpadu, substituce nebezpečných látek a materiálů, budování technických kapacit pro nakládání s nebezpečnými odpady, odstranění odpadu polychlorovaných bifenylů (PCB) do roku 2010 a aktivní účast ČR v Basilejské úmluvě o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování (sdělení č. 100/1994 Sb.).

Jedním ze základních strategických cílů **nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR** je snižování měrné produkce odpadu nezávisle na úrovni ekonomického růstu. Mezi hlavní opatření směřující k podpoře strategického cíle patří:

- ➜ iniciovat a podporovat všemi dostupnými prostředky změny výrobních postupů směrem k nízkoodpadovým až bezodpadovým technologiím a v případě vzniku odpadů k jejich vyššímu využívání,
- ➜ nahrazovat – za předpokladu, že je to technicky a ekonomicky možné – nebezpečné materiály a složky používané jako suroviny méně nebezpečnými,
- ➜ minimalizovat objem a hmotnost výrobků při zachování jejich funkčních vlastností.

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Celková produkce odpadů v ČR [tis. t], 2003–2009**

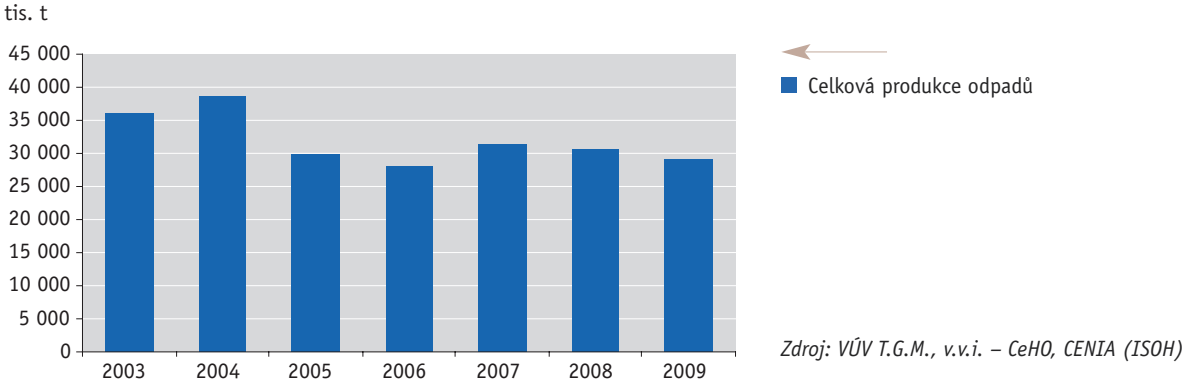

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, CENIA (ISOH)

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data.

Graf 2 → **Celková produkce odpadů dle kategorie nebezpečný, ostatní a komunální v ČR [tis. t], 2003–2009**

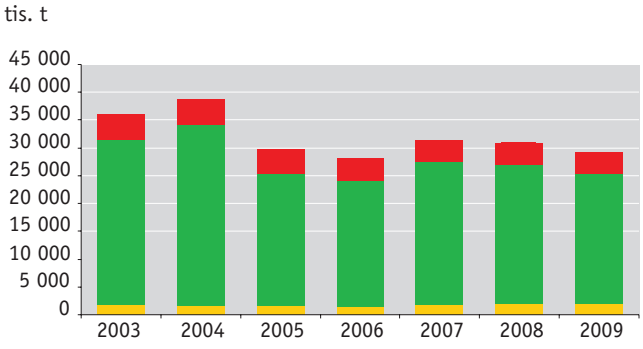

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, CENIA (ISOH)

- Komunální odpady celkem
- Produkce ostatních odpadů bez produkce komunálních odpadů
- Produkce nebezpečných odpadů

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data; kaly jsou ve zvodnělém stavu.

Graf 3 → **Celková produkce odpadů na obyvatele, mezinárodní srovnání [t.obyv.$^{-1}$], 2006**

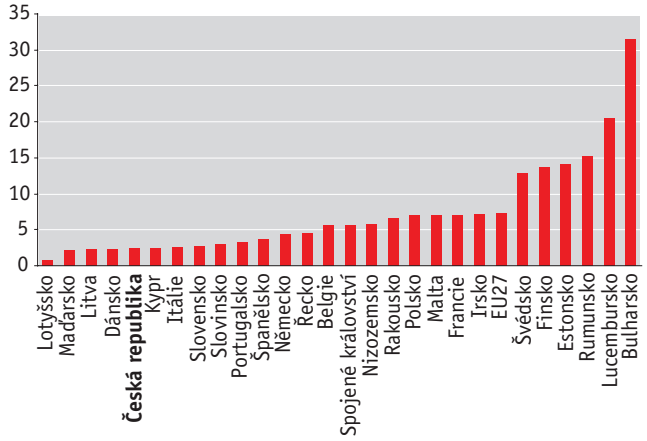

- Celková produkce odpadů na obyvatele

Zdroj: Eurostat

Podkladová data do Eurostatu zasílá ČSÚ; odchylky dat mezi ČSÚ a ISOH jsou způsobeny odlišnou metodikou sběru a zpracování dat.

Vývoj celkové evidované produkce[1] odpadu (dále „celková produkce") v roce 2009 zaznamenává oproti roku 2003 pokles o 20 % (Graf 1). Nejnižší hodnota ve sledovaném období byla dosažena v roce 2006, kdy bylo vyprodukováno celkem 28 mil. t odpadů. Meziročně poklesla v roce 2009 celková produkce odpadů o 5,4 %. Pokles celkové produkce odpadů mezi roky 2003 a 2009 je ovlivněn změnami struktury průmyslu a výroby, rozvojem průmyslových technologií a technologií pro úpravu a zpracování odpadů zvyšujících efektivitu výroby a významný je také ekonomický vliv spočívající v růstu cen primárních surovin.

Produkce odpadů kategorie ostatní včetně komunálního odpadu se v letech 2009 oproti roku 2003 snížila, celkově o 21 % (Graf 2). Nejnižší produkce odpadů kategorie ostatní byla zaznamenána v roce 2006. Mezi lety 2008 a 2009 se produkce odpadů kategorie ostatní snížila o 5 %. V roce 2009 byl podíl ostatního odpadu na celkové produkci odpadů 93 %.

Produkce odpadů kategorie nebezpečný zaznamenala mezi lety 2003 a 2009 zvýšení celkem o 7 %. V roce 2009 došlo oproti roku 2008 ke snížení vykazované produkce odpadů kategorie nebezpečný o cca 6 %.

V porovnání s produkcí odpadů v ostatních členských státech EU přepočtenou na obyvatele (Graf 3), je ČR pátou zemí v pořadí s nejnižší celkovou produkcí odpadů na jednoho obyvatele, a to s 2,4 t v roce 2006. Největší množství odpadů na obyvatele vyprodukovalo v roce 2006 Bulharsko, a to 31,4 t, a nejméně Lotyšsko s 0,8 t. Průměrně je v EU27 vyprodukováno na jednoho obyvatele 7,3 t odpadů.

ZDROJE DAT

- → VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka – Centrum pro hospodaření s odpady
- → CENIA, česká informační agentura životního prostředí (ISOH – Informační systém odpadového hospodářství)
- → Eurostat, Evropský statistický úřad

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů

http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1610)

[1] *Důvodem vyššího objemu evidovaného nakládání oproti objemu evidované produkce je zahrnutí podlimitních původců (tj. původci odpadů, kteří nepřekročili limit zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., § 39, tedy nemají povinnost ohlašovat, a tudíž nejsou započteni do evidované produkce, ale jsou započteni do evidovaného nakládání, jelikož koncová zařízení určená k nakládání s odpady mají povinnost ohlásit odpady vždy). Z důvodu zvyšování rozdílu mezi evidovanou a skutečnou produkcí odpadů bude v roce 2009 při zpracování konečných dat sbíraných podle zákona o odpadech pravděpodobně poprvé proveden dopočet na celkové množství produkovaných odpadů.*

32/ Produkce a nakládání s komunálním odpadem

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Klesá podíl komunálního odpadu odstraněného skládkováním?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

Podíl materiálového využití komunálního odpadu mezi roky 2003 a 2009 vzrostl o 15 procentních bodů. Celková evidovaná produkce komunálního odpadu[1] (dále „celková produkce komunálního odpadu") v ČR v přepočtu na jednoho obyvatele a rok patří k nejnižším v Evropě.

V roce 2009 bylo 91 % veškerého množství komunálního odpadu uloženo na skládky. Skládkování je tak nadále nejčastějším způsobem nakládání s komunálním odpadem.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	N/A
Změna od roku 2003	☹
Poslední meziroční změna	☹

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

Nejdůležitějšími dokumenty jsou **SPŽP ČR na roky 2004–2010** a **nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR** (dále Plán). V rámci prioritní oblasti 2 „Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady" se SPŽP ČR odvolává na Plán, který stanovuje jako jeden ze základních strategických cílů snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu, maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů a minimalizaci negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady.

Mezi konkrétní cíle pak Plán řadí zvýšení podílu materiálového využití komunálního odpadu na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 a snížení maximálního množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů (BRKO) ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2010 nejvíce 75 % hmotnostních, v roce 2013 nejvíce 50 % hmotnostních a výhledově v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství BRKO vzniklého v roce 1995.

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Celková produkce komunálního odpadu v ČR [tis. t], 2003–2009**

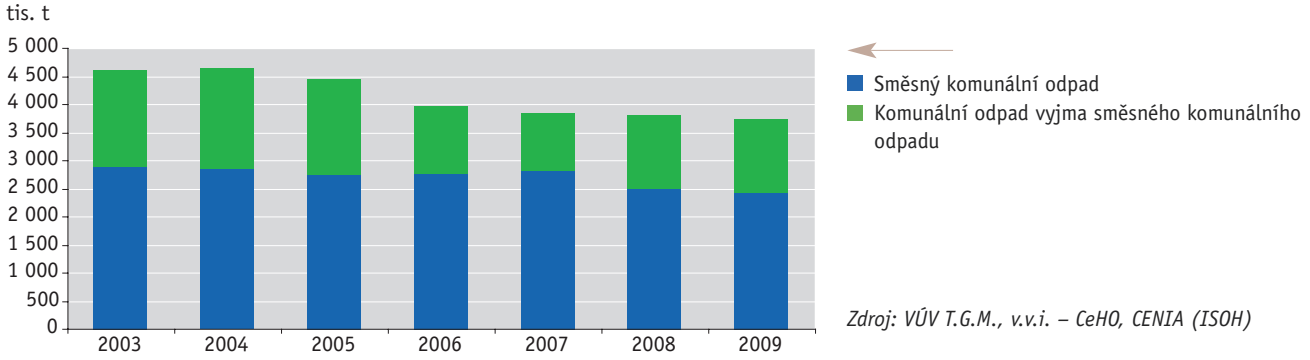

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, CENIA (ISOH)

Pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data.

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH".

[1] *Důvodem vyššího objemu evidovaného nakládání oproti objemu evidované produkce je zahrnutí podlimitních původců (tj. původci odpadů, kteří nepřekročili limit zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., § 39, tedy nemají povinnost ohlašovat, a tudíž nejsou započteni do evidované produkce, ale jsou započteni do evidovaného nakládání, jelikož koncová zařízení určená k nakládání s odpady mají povinnost ohlásit odpady vždy). Z důvodu zvyšování rozdílu mezi evidovanou a skutečnou produkcí odpadů bude v roce 2009 při zpracování konečných dat sbíraných podle zákona o odpadech pravděpodobně poprvé proveden dopočet na celkové množství produkovaných odpadů.*

Tabulka 1 ➜ **Struktura nakládání s komunálním odpadem v ČR vztažená k celkové produkci komunálního odpadu [%], 2003–2009**

Způsob nakládání [%]	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Podíl energetického využití (R1)	4,8	8,7	9,4	9,5	9,7	8,5	8,5
Podíl materiálového využití komunálního odpadu (R2-R12, N1, N2, N8, N10, N11, N12, N13, N15)	10,9	11,8	15,5	20,0	21,0	24,1	26,1
Podíl komunálního odpadu odstraněného skládkováním (D1, D5, D12)	63,3	64,4	69,3	81,0	86,2	89,9	91,1
Podíl komunálního odpadu odstraněného spalováním (D10)	4,8	0,05	0,04	0,05	0,07	0,05	0,04

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, CENIA (ISOH)

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data. Kódy nakládání jsou podrobně popsány v Tabulce 2. Důvodem vyššího objemu evidovaného nakládání oproti objemu evidované produkce je zahrnutí podlimitních původců (tj. původci odpadů, kteří nepřekročili limit zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., § 39, tedy nemají povinnost ohlašovat, a tudíž nejsou započteni do evidované produkce, ale jsou započteni do evidovaného nakládání, jelikož koncová zařízení určená k nakládání s odpady mají povinnost ohlásit odpady vždy). Z důvodu zvyšování rozdílu mezi evidovanou a skutečnou produkcí odpadů bude v roce 2009 při zpracování konečných dat sbíraných podle zákona o odpadech pravděpodobně poprvé proveden dopočet na celkové množství produkovaných odpadů.

Tabulka 2 ➜ **Vybrané způsoby nakládání s odpady**

Kód nakládání	Způsob nakládání
Energetické využití odpadů	
R1	Využití odpadu jako paliva nebo k výrobě energie
Materiálové využití odpadů	
R2	Získání / regenerace rozpouštědel
R3	Získání / regenerace organických látek
R4	Recyklace / znovuzískání kovů
R5	Recyklace / znovuzískání ostatních anorganických materiálů
R6	Regenerace kyselin a zásad
R7	Obnova látek používaných ke snižování znečištění
R8	Získání složek katalyzátorů
R9	Rafinace nebo jiný způsob opětovného použití olejů
R10	Aplikace do půdy, která je přínosem pro zemědělství nebo zlepšuje ekologii
R11	Využití odpadů, které vznikly pod označením R1 až R10
R12	Předúprava odpadů k aplikaci některého z postupů uvedených pod označením R1 až R11
N1	Využití odpadů na rekultivace, terénní úpravy apod.
N2	Předání kalů ČOV k použití na zemědělské půdě
N8	Předání (dílů, odpadů) pro opětovné použití
N10	Prodej odpadu jako suroviny (druhotné suroviny)
N11	Využití odpadu na rekultivace skládek
N12	Ukládání odpadu jako technologický materiál na zajištění skládky
N13	Kompostování
N15	Protektorování pneumatik
Odstranění odpadů skládkováním	
D1	Ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu (skládkování)
D3	Hlubinná injektáž
D4	Ukládání do povrchových nádrží
D5	Ukládání do speciálně technicky provedených skládek
D12	Konečné či trvalé uložení
Odstranění odpadů spalováním	
D10	Spalování na pevnině

Zdroj: Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady

Graf 2 ➜ **Způsoby nakládání s komunálním odpadem v EU [kg.obyv.$^{-1}$], 2008**

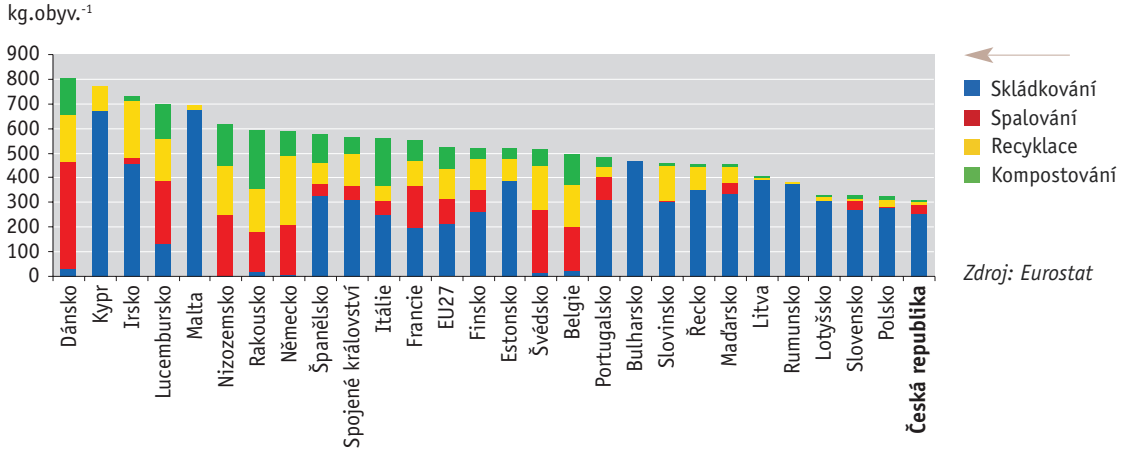

Zdroj: Eurostat

Podkladová data do Eurostatu zasílá ČSÚ.

Celková **produkce komunálního odpadu** v roce 2009 činila 3 740 000 t (Graf 1). V přepočtu na obyvatele ČR pak připadalo v roce 2009 cca 356 kg komunálního odpadu. V celkové produkci komunálního odpadu docházelo ve sledovaném období 2003–2009 k poklesu s meziročními výkyvy oběma směry o 4–10 %.

Celková produkce zbytkového, nevytříděného odpadu, pocházejícího nejčastěji z domácností a malých firem, produkujících odpad zejména při nevýrobní činnosti – tzv. **směsný komunální odpad**, vykazuje ve sledovaném období trend, odpovídající vývoji celkové produkce komunálního odpadu. Na jednoho obyvatele ČR připadalo v roce 2009 cca 232 kg směsného komunálního odpadu.

Způsoby nakládání s odpady jsou označeny pomocí kódů stanovených zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, a vyhláškou č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších právních předpisů (Tabulka 1). Dle metodiky Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH“, která uvádí postup výpočtu jednotlivých indikátorů v odpadovém hospodářství, lze způsoby nakládání s komunálními odpady rozdělit zejména na:

- ➜ materiálové využití komunálního odpadu (regenerace, recyklace, předúprava odpadu a další)
- ➜ energetické využití komunálního odpadu (využití odpadu způsobem obdobným jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie)
- ➜ odstranění komunálního odpadu skládkováním (ukládání na skládky)
- ➜ odstranění komunálního odpadu spalováním (spalování na pevnině)

Podrobně jsou pak jednotlivé kódy nakládání s komunálními odpady popsány v Tabulce 2.

Nejčastějším způsobem nakládání s komunálními odpady je stále jejich odstraňování skládkováním. V roce 2003 bylo skládkováním odstraněno 63,3 % komunálního odpadu. V roce 2009 pak činil podíl skládkovaného komunálního odpadu 91,1 %. Oproti tomu došlo v roce 2009 ke snížení podílu komunálního odpadu odstraněného spalováním z 0,05 % v roce 2008 na 0,04 %. K největší pozitivní změně došlo v oblasti materiálového využití, jehož podíl v roce 2009 dosáhl podle předběžných dat 26,1 %.

Problematika komunálního odpadu je v jednotlivých členských státech řešena odlišně a odlišné jsou také samotné definice komunálního odpadu. **V mezinárodním srovnání** s ostatními zeměmi EU si ČR vede úspěšně a produkce je velmi nízká (Graf 2). Nižší produkce komunálního odpadu mimo výše uvedených definičních rozdílů úzce souvisí s kupní silou obyvatel, spotřebitelským chováním a četností výměny spotřebního zboží. Snižující se produkce směsného komunálního odpadu je způsobena stále se zvyšující úrovní třídění oddělitelných složek komunálního odpadu (plasty, papír, sklo apod.).

ZDROJE DAT

- ➜ VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka – Centrum pro hospodaření s odpady
- ➜ CENIA, česká informační agentura životního prostředí (ISOH – Informační systém odpadového hospodářství)
- ➜ Eurostat, Evropský statistický úřad
- ➜ Vyhláška č. 383/2001 Sb. ze dne 17. října 2001, o podrobnostech nakládání s odpady

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů
http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1612)

33/ Struktura nakládání s odpady

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Zvyšuje se podíl využívání odpadů před jejich odstraňováním?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

Podíl využití odpadů na celkovém nakládání s odpady vzrostl v roce 2009 oproti roku 2003 o 2 procentní body.

Podíl odstraněného odpadu dlouhodobě klesá.

Nejčastějším způsobem odstraňování odpadů v roce 2009 je nadále ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu (skládkování), které zaujímalo 96 % z celkového odstraňování odpadů.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	N/A
Změna od roku 2003	
Poslední meziroční změna	

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

Nejdůležitějšími dokumenty jsou **SPŽP ČR na roky 2004–2010** a **nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR** (dále Plán). V rámci prioritní oblasti 2 "Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady" se SPŽP ČR odvolává na Plán, který stanovuje jako jeden ze základních strategických cílů maximální využití odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů.

Mezi hlavní opatření směřující k podpoře strategického cíle patří iniciace a podpora změny výrobních postupů směrem k nízkoodpadovým až bezodpadovým technologiím a v případě vzniku odpadů k jejich vyššímu využívání; dále nahrazování – za předpokladu, že je to technicky a ekonomicky možné – nebezpečných materiálů a složek, používaných jako suroviny, méně nebezpečnými; a konečně minimalizace objemu a hmotnosti výrobků při zachování jejich funkčních vlastností.

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Podíl způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR [%], 2003–2009**

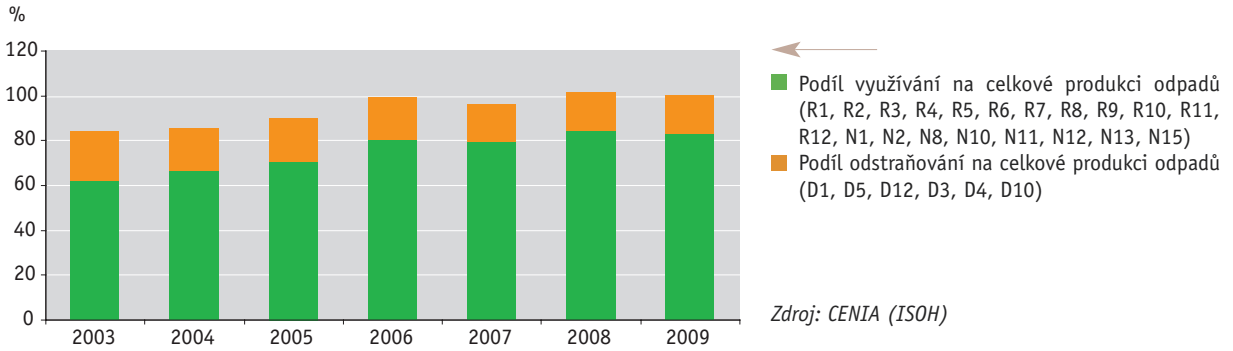

Zdroj: CENIA (ISOH)

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data. Kódy nakládání jsou podrobně popsány v Tabulce 2 na str. 110.
Důvodem vyššího objemu evidovaného nakládání oproti objemu evidované produkce je zahrnutí podlimitních původců (tj. původci odpadů, kteří nepřekročili limit zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., § 39, tedy nemají povinnost ohlašovat, a tudíž nejsou započteni do evidované produkce, ale jsou započteni do evidovaného nakládání, jelikož koncová zařízení určená k nakládání s odpady mají povinnost ohlásit odpady vždy). Z důvodu zvyšování rozdílu mezi evidovanou a skutečnou produkcí odpadů bude v roce 2009 při zpracování konečných dat sbíraných podle zákona o odpadech pravděpodobně poprvé proveden dopočet na celkové množství produkovaných odpadů.

Graf 2 ➜ **Struktura využívání odpadů v ČR [tis. t], 2003–2009**

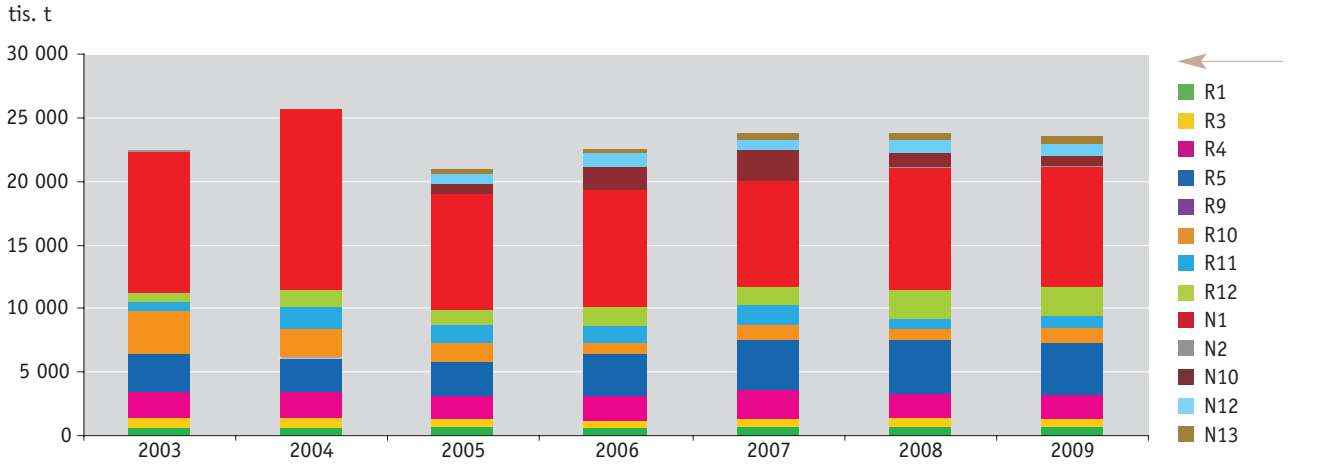

Zdroj: CENIA (ISOH)

V grafu jsou uvedeny jen nejvíce zastoupené způsoby využití odpadů (kódy dle vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších právních předpisů – N13, N12, N10, N1, N2, R12, R11, R10, R9, R5, R4, R3, R1).

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data. Kódy nakládání jsou podrobně popsány v Tabulce 2 na str. 110.

Graf 3 ➜ **Struktura odstraňování odpadů v ČR [tis. t], 2003–2009**

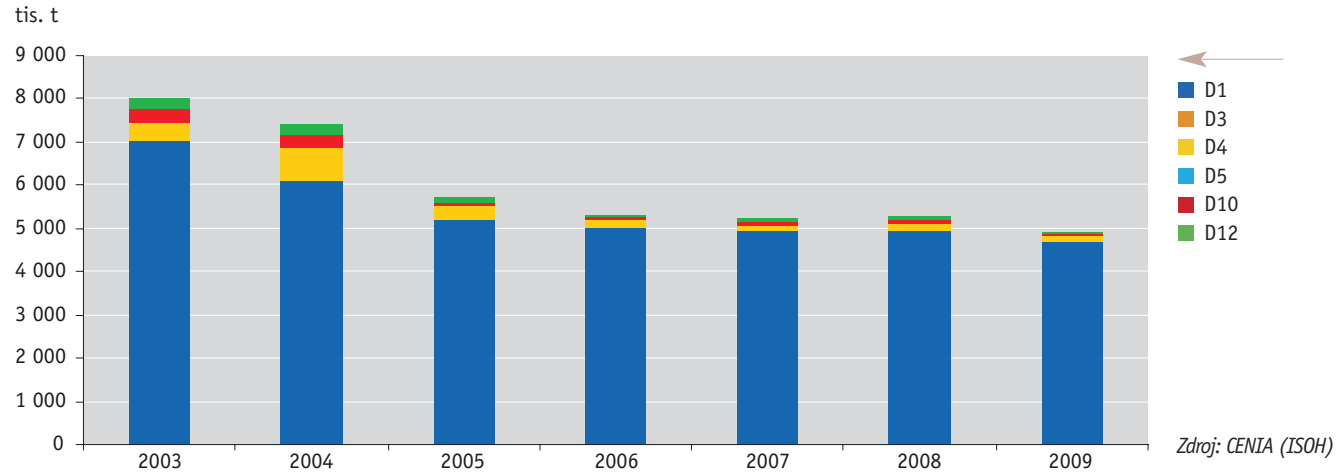

Zdroj: CENIA (ISOH)

V grafu jsou uvedeny jen nejvíce zastoupené způsoby odstraňování odpadů (kódy dle vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších právních předpisů – D12, D10, D5, D4, D1 a D3).

Data byla stanovena podle platné metodiky pro daný rok – podle Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH"; pro rok 2009 jsou uvedena předběžná data. Kódy nakládání jsou podrobně popsány v Tabulce 2 na str. 110.

Graf 4 ➜ **Struktura nakládání s odpady v EU [tis. t], 2006**

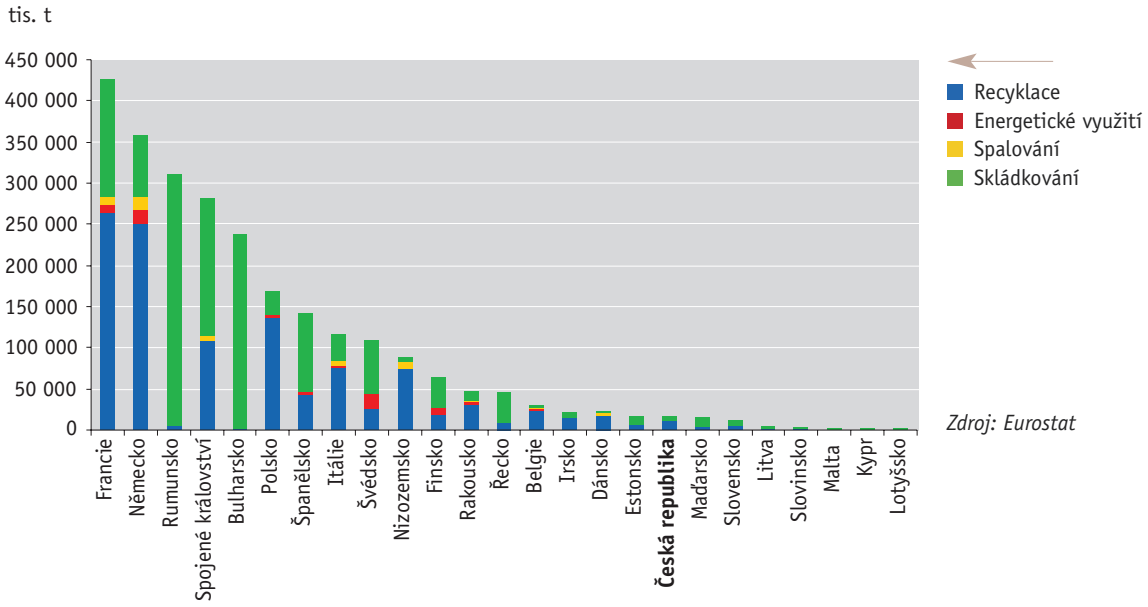

Zdroj: Eurostat

Podkladová data do Eurostatu zasílá ČSÚ; odchylky dat mezi ČSÚ a ISOH jsou způsobeny jinou metodikou sběru a zpracování dat.

Způsoby nakládání s odpady jsou označeny pomocí kódů stanovených zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, a vyhláškou č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších právních předpisů. Z hlediska metodiky Matematického vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH" lze strukturu nakládání s odpady rozdělit na využití odpadů (regenerace, recyklace, předúpravy odpadu a další) a odstranění odpadů (ukládání na skládky) – Graf 1. Podrobně jsou pak jednotlivé kódy nakládání s odpady popsány v Tabulce 2 na str. 110.

Vývoj nakládání s odpady v letech 2003 až 2009, díky rozvoji technologií zvyšujících efektivitu nakládání s odpady ve výrobní sféře a také v oblasti nakládání s odpady, směřuje k neustálému zvyšování podílu využívání odpadů oproti odstraňování odpadů. Přesto odstraňování skládkováním zůstává nejčastějším způsobem nakládání s odpady (Graf 1).

Podíl **využívání na celkové produkci odpadů** vykazuje nárůst ve sledovaných letech 2003–2009 o 21 procentních bodů oproti roku 2003 (viz Graf 1). Pod kódem R1 – Využití odpadu jako paliva nebo k výrobě energie – byla v roce 2009 vykázána 3 % z celkového využití odpadů, materiálové využití tvořilo 97 % (Graf 2).

Podíl **odstraněného odpadu na celkové produkci odpadů** v letech 2003 až 2009 setrvale klesá (Graf 1). Mezi roky 2003 a 2009 došlo k poklesu podílu odstraněného odpadu o 5 procentních bodů. Sektoru odstraňování odpadů stále dominuje kód D1 – Skládkování (Graf 3). V roce 2009 bylo skládkováním odstraněno 96 % odpadů z celkového množství odstraněných odpadů. Spalováním na pevnině – kód D10 – bylo odstraněno pouze 1 % odpadů (Graf 3).

Mezi nejčastější způsoby nakládání s odpady v převážné většině členských států EU27 patří odstraňování odpadů skládkováním. Mezi státy, které skládkují více než 98 % odpadů, patří Rumunsko a Bulharsko, zatímco státy jako Dánsko, Belgie a Nizozemsko nepřesahují podíl 20 % množství odpadů ukládaných na skládky. Využívání odpadů recyklací zaujímá stále důležitější postavení ve většině členských států Evropské unie.

ZDROJE DAT

➜ VÚV T.G.M., v.v.i. – CeHO, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka – Centrum pro hospodaření s odpady
➜ CENIA, česká informační agentura životního prostředí (ISOH – Informační systém odpadového hospodářství)
➜ Eurostat, Evropský statistický úřad

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů
http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1614)

34/ Produkce a recyklace odpadů z obalů

KLÍČOVÁ OTÁZKA ➜

Zvyšuje se podíl využití odpadů z obalů?

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ ➜

Z celkového množství vzniklých obalových odpadů bylo v roce 2009 recyklací využito 70 % a energeticky 8 %.

Využití evidovaných obalových odpadů od roku 2003 neustále stoupá. V roce 2009 bylo v rámci systému autorizované obalové společnosti EKO-KOM, a.s. využito 71 % vzniklých obalových odpadů.

Množství obalů vzniklých v roce 2009 se oproti roku 2003 zvýšilo o 25 %. Ve srovnání s rokem 2008 však došlo k poklesu vzniklých obalových odpadů, a to o více než 6 %.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ TRENDU ➜

Změna od roku 1990	N/A
Změna od roku 2003	
Poslední meziroční změna	

VAZBA NA AKTUÁLNÍ KONCEPČNÍ A STRATEGICKÉ DOKUMENTY ➜

Nejdůležitějšími dokumenty jsou **SPŽP ČR na roky 2004–2010** a **nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR** (dále Plán). V rámci prioritní oblasti 2 „Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady" se SPŽP ČR odvolává na Plán, který stanovuje jako jeden ze základních strategických cílů snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu, maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů a minimalizaci negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady.

VYHODNOCENÍ INDIKÁTORU

Graf 1 ➜ **Vzniklé obalové odpady v ČR a struktura složení obalových odpadů [tis. t], 2003–2009**

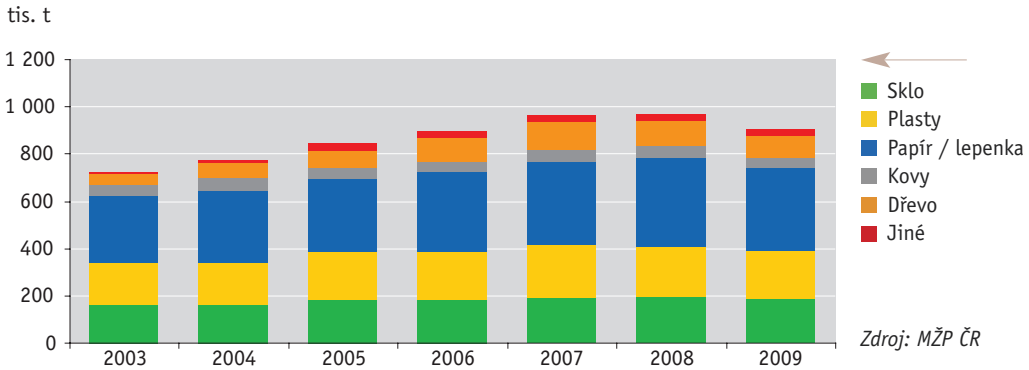

Zdroj: MŽP ČR

Vzniklé obalové odpady odpovídají množství jednorázových obalů uvedených na trh a množství vzniklých odpadů z opakovaně použitelných obalů. Za rok 2009 jsou uvedena předběžná data.

Graf 2 → **Využití obalových odpadů v ČR [tis. t], 2003–2009**

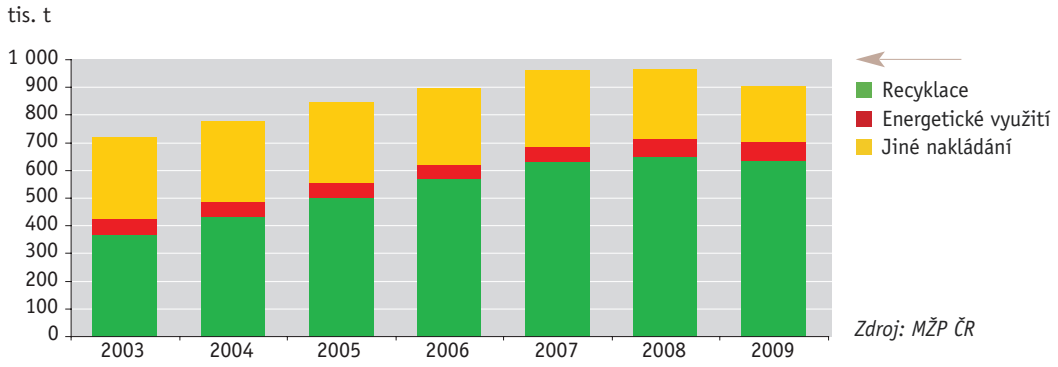

Zdroj: MŽP ČR

Za rok 2009 jsou uvedena předběžná data.

Tabulka 1 → **Počet subjektů, které jsou nositeli povinnosti využití odpadů z obalů nebo povinnosti zpětného odběru, zapojené do systému EKO-KOM, a počet obcí zapojených do systému EKO-KOM, 2003–2009**

Rok	Počet klientů zapojených do systému EKO-KOM	Počet obcí zapojených do systému EKO-KOM
2003	20 754	4 358
2004	21 164	4 932
2005	21 502	5 337
2006	20 946	5 481
2007	20 798	5 668
2008	20 822	5 791
2009	20 573	5 861

Zdroj: MŽP ČR, EKO-KOM, a.s.

Graf 3 → **Využití odpadů z obalů z celkového množství vzniklých obalových odpadů v ČR v rámci systému EKO-KOM [tis. t], 2003–2009**

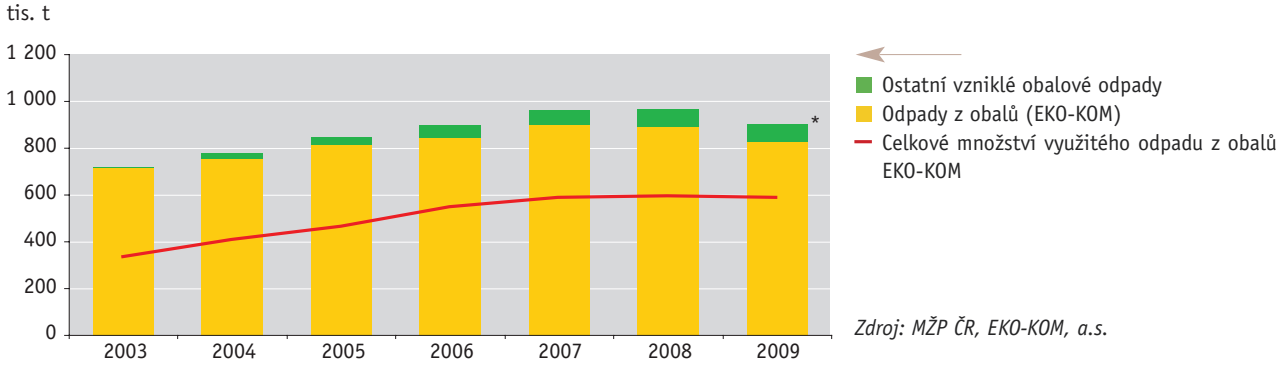

Zdroj: MŽP ČR, EKO-KOM, a.s.

*Za rok 2009 jsou uvedena předběžná data; *údaj je odhadem.*

Graf 4 → **Míra recyklace odpadů z obalů ve srovnání s ostatními členskými státy EU [%], 2001–2006**

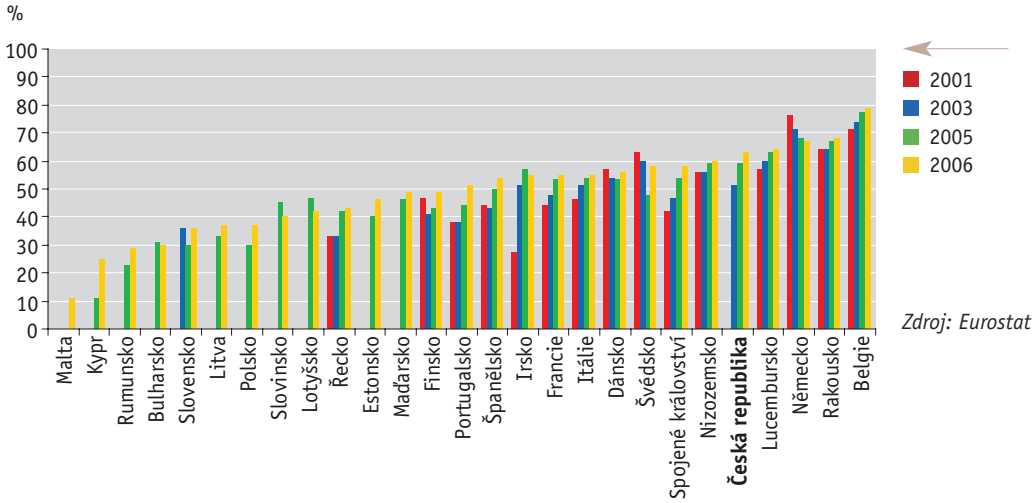

Zdroj: Eurostat

Množství obalů vzniklých v roce 2009 se oproti roku 2003 zvýšilo o 25 % (Graf 1). Ve srovnání s rokem 2008 došlo k poklesu vzniklých obalových odpadů, a to o více než 6 %. Z hlediska složení jsou ve sledovaném období let 2003–2009 mezi obalovými odpady zastoupeny nejvíce papírové/lepenkové obaly a plastové obaly (Graf 1). Převažujícím způsobem využití odpadů z obalů je jejich recyklace. V roce 2009 vzniklo celkem 903 770 t odpadů z obalů, z toho 70 % bylo recyklováno a 7,6 % energeticky využito (Graf 2). Papírové/lepenkové obaly tvořily v tomto roce 348 286 t a byly z 94 % zrecyklovány, naopak plastové obaly, kterých v roce 2009 vzniklo 204 879 t, byly z 19 % energeticky využity a tvořily tak největší podíl energeticky využitých obalových odpadů.

V posledních měsících roku 2008 a v prvních třech čtvrtletích roku 2009 došlo v důsledku celosvětové ekonomické krize k výraznému omezení průmyslové výroby a dramatickému propadu cen využitelných surovin, resp. odpadů (zejména kovů, papíru, plastů). Tato situace vedla k výrazným problémům recyklačního průmyslu, na které autorizovaná obalová společnost (EKO-KOM, a.s.) reagovala zavedením systému subvencí podporujících snadnější uplatnění vytříděných odpadů na trhu. Poslední čtvrtletí roku 2009 následně přineslo částečné oživení poptávky po druhotných surovinách a též růst jejich výkupních cen. Přes tyto nepříznivé vlivy nebyl v průběhu roku 2009 zaznamenán výrazný propad vykazovaných statistických hodnot.

Subjekty uvádějící na trh či do oběhu obaly nebo balené výrobky mají dle zákona č. 477/2001 Sb., o obalech povinnost využití odpadů z obalů. Tuto povinnost mohou splnit prostřednictvím autorizované obalové společnosti (EKO-KOM, a.s.). Od roku 2003 do roku 2006 dochází každoročně ke zvyšování počtu zapojených subjektů do systému EKO-KOM, od roku 2007 do roku 2009 kolísá počet zapojených subjektů vlivem ukončení činnosti či fúzí některých společností. V roce 2009 činil celkový počet klientů autorizované obalové společnosti 20 573. Od roku 2003 také dochází ke každoročnímu zvyšování počtu obcí zapojených do systému EKO-KOM. V roce 2009 jich bylo celkem 5 861 (Tabulka 1). V rámci systému EKO-KOM bylo za rok 2009 zaevidováno celkem 827 795 t vzniklých obalových odpadů, což tvoří 92 % z celkového množství vzniklých obalových odpadů. Podíl evidovaných obalových odpadů v rámci systému EKO-KOM se v průměru pohybuje v letech 2003–2009 kolem 90 %. Využití obalových odpadů od roku 2003 neustále stoupá. V roce 2009 bylo v rámci systému EKO-KOM využito 71 % vzniklých obalových odpadů (Graf 3).

Z pohledu **mezinárodního srovnání** dosahuje v roce 2006 největšího procenta recyklace obalových odpadů Belgie, a to 79 %. V ČR se v roce 2006 zrecyklovalo 63 % obalových odpadů a ČR je tak 5. zemí v EU27 z hlediska recyklace obalových odpadů (Graf 4).

ZDROJE DAT

- → CENIA, česká informační agentura životního prostředí
- → Eurostat, Evropský statistický úřad
- → EKO-KOM, a.s., autorizovaná obalová společnost
- → MŽP ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR

ODKAZY NA PODROBNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORU, JEHO METODIKU A DALŠÍ INFORMACE

CENIA, přehled klíčových indikátorů
http://indikatory.cenia.cz (http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1616)

EKO-KOM, a.s.
http://www.ekokom.cz/